

הלכות קידוש החודש פרק ז' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום שיעור – הלכות קידוש החודש, פרק ז'

הקדמה לפרק: שלושת השלבים של חשבון הלוח

שיטת הרמב"ם

פשט: פרק ז' הוא השני משלושה פרקים (ו', ז', ח') הבונים את כל חשבון הלוח. הלוח פועל מתשרי לתשרי, והמטרה היא לדעת מתי חל ראש חודש תשרי (ראש השנה).

חידושים:

1. שלושת השלבים:

– **שלב 1 (פרק ו')** – חישוב המולד האמצעי של חודש תשרי בכל שנה, לפי הכלל של כ"ט י"ב תשצ"ג לכל חודש. המולד עצמו אינו עדיין ראש חודש – מולד וראש חודש הם שני דברים נפרדים.

– **שלב 2 (פרק ז')** – ההלכות/כללים מתי דוחים את ראש חודש תשרי מיום המולד ליום שלאחריו או אף יותר.

– **שלב 3 (פרק ח')** – כיצד לקבוע את ראש חודש של כל חודש בשנה כולה, לפי כללים קבועים.

2. כל החשבון הוא דטרמיניסטי: לפי הרמב"ם כל החשבון – כל שלושת השלבים – הוא מאה אחוז דטרמיניסטי. אין כאן שיקול דעת או מקום לבית דין לעשות אחרת. אם יודעים את הכללים של שלושת הפרקים, יודעים מתי כל ראש חודש מתחילת ההיסטוריה עד שיבוא משיח (כאשר נחזור לקידוש על פי ראייה). הראב"ד אולי חולק, אבל שיטת הרמב"ם היא שהכל כללים קבועים.

3. חילוק בין חשבון הלוח ובזמן הראיה: חשבון המולד האמצעי כמעט אינו קשור למה שעשו בזמן הראיה (לפי הרמב"ם). בזמן הראיה היו צריכים לדעת חשבון אחר – מתי הלבנה יכולה להיראות (שנלמד בהמשך בפרקים אחרים), כדי לדעת אם העד אומר אמת או שקר. חשבון המולד האמצעי הוא חשבון משוער שאינו בנוי על ראיית הלבנה.

4. משמעות "אין קובעין": כאשר הרמב"ם אומר "אין קובעין ראש חודש תשרי" אינו מתכוון שמישהו עומד וקובע רשמית. הרמב"ם סובר שטכנית בית הדין של כל ישראל עושה את החשבון, אבל "אין קובעין" פירושו למעשה: אם רוצה לעשות לוח, יעשה את חשבון המולד, יוסיף את הכללים, וידע מתי ראש השנה. זהו גילוי מילתא, לא קביעה חיצונית. זה עומד בניגוד לקידוש החודש על פי ראייה, שם היתה דרמה שלמה – מי קובע, הסנהדרין, החכמים בארץ ישראל. בלוח לעולם לא נאמר שרשות מסוימת מוציאה אותו.

5. דחיות וקידוש על פי ראייה: פשוטו כמשמעו, הדחיות (אד"ו ראש, מולד זקן, ג"ט ר"ד) לא היו בזמן שמקדשין על פי ראייה, כי אז הולכים לפי הראיה. הדחיות הן רק הלכה בחשבון הלוח הקבוע. יש דעה שבזמן קידוש על פי ראייה היה לבית דין "כוח" – יכלו לקבל או לא לקבל עדות, ויכלו להיות מחמירים בעדות, מה שאפקטיבית אפשר תוצאות דומות.

6. ראש השנה וראש חודש: במסכת ראש השנה מופיעות הלכות קידוש החודש, מה שמראה שראש השנה הוא למעשה "ראש חודש של כל ראשי החודשים". אף שניסן הוא "חודש הראשון" (לפי הפסוק "החודש הזה לכם ראש חדשים"), הלוח הולך מתשרי. אין כאן סתירה – ניסן הוא ראשון לחודשים, אבל תשרי הוא תחילת חשבון השנה. ברגע שקובעים מתי ראש

חודש תשרי, אפשר לחשב אוטומטית את כל המועדים של השנה, כי אלול תמיד 29 יום בלוח שלנו, ושאר הכללים (פרק ח') באים אוטומטית.

הלכה א' (הלכה ז' ברמב"ם) – דחייה #1: לא אד"ו ראש

דברי הרמב"ם

"אין קובעין לעולם ראש חודש תשרי לפי חשבון זה באחד בשבת ולא ברביעי בשבת ולא בערב שבת. סימן להם אד"ו. אלא כשיחול מולד תשרי באחד משלשה ימים אלו, קובעין ראש חודש ביום שלאחריו. כיצד? הרי שהיה המולד באחד בשבת, קובעין ראש חודש תשרי בשני. ואם יהיה המולד ברביעי, קובעין ראש חודש בחמישי. ואם יהיה המולד בששי, קובעין ראש חודש בשביעי."

פשט

כאשר המולד של תשרי חל ביום ראשון (א'), רביעי (ד'), או שישי (ו'), דוחים את ראש חודש תשרי ליום שלאחריו. הסימן הוא "לא אד"ו ראש".

חידושים והערות

1. מקור הסימן "עדוא הראש": הסימן אינו מהגמרא כ"לא אד"ו ראש", אלא מפסוק בספר עזרא (ח"י"ז): "ואצוה אותם על עדוא הראש" – עזרא ציווה על מישהו ששמו עדו (ע-ד-ו), שהיה ראש קבוצת יהודים בעליית עזרא. הרמז: "עדוא" אינו "הראש" – כלומר ראש השנה אינו חל בע-ד-ו. לכן צריך לומר "לא עדוא ראש" (עם ע'), לא "לא אד"ו ראש".

2. הערה על דקדוק: כאשר רואים את המילה "אדו" ללא ניקוד, חושבים שהוא היא מלופם (שורוק/חולם), אבל יכול להיות שזו וו שקוראים כוו (כמו "עדוא").

3. הכלל הוא רק על ראש חודש תשרי: כלל לא אד"ו הוא ספציפי לחודש תשרי. הטעמים נוגעים לראש השנה, יום כיפור, הושענא רבה וכדומה. אבל – מכיוון שכל הלוח מתחיל מתשרי, אפשר לומר טכנית שחדשים אחרים (כמו כסלו) יש להם גם כללים התואמים את החשבון – אבל זה יוצא כתוצאה ממה שכבר נקבע תשרי, לא ככללים נפרדים. גם לא בד"ו פסח – פסח אינו יוצא בימים מסוימים, מה שיוצא אוטומטית מלא אד"ו ראש.

הלכה ז' (המשך) – דחייה #2: מולד זקן (מולד שחל בחצות או אחר חצות)

דברי הרמב"ם

"וכן אם יהיה המולד בחצי יום או למעלה מחצי יום... קובעין ראש חודש ביום שלאחריו."

פשט

אם המולד של תשרי מתרחש בחצות היום (שעה י"ח מתחילת הלילה) או אחר כך, דוחים את ראש חודש ליום שלאחריו. זו סיבה שנייה (נוסף על אד"ו ראש) מדוע דוחים את ראש חודש תשרי. בדרך כלל לא היה חילוק מתי ביום המולד – אותו יום הוא ראש חודש. אבל לתשרי, אם המולד בחצות או אחר כך, דוחים.

חידושים

1. "חצות" = שעה י"ח: הרמב"ם מסביר ש"חצות" פירושו שעה י"ח מתחילת היום (שמתחיל בשקיעה). זו חצות היום – שש שעות ביום, אבל

כאשר המולד תשרי יוצא יום שני, 15 שעות (שלוש שעות ביום = 15 שעות מתחילת הלילה), 589 חלקים, והיא שנה פשוטה הבאה אחר שנה מעוברת – דוחים את ראש השנה מיום שני ליום שלישי. הסימן הוא ב' ט"ו תקפ"ט.

חידושים

1. "שלוש שעות ביום" = 15 שעות מתחילת הלילה (כמו קודם בחישובים). הסימן ב' ט"ו תקפ"ט מייצג: ב' = יום שני, ט"ו = 15 שעות, תקפ"ט = 589 חלקים.

2. "מוצאי מעוברת" פירושו שניסן הקודם היה מעובר – כלומר השנה שיוצאים ממנה היתה שנה מעוברת.

כלל החלק האחד (נוגע לדחיות #3 ו-4)

דברי הרמב"ם: "אפילו פחות חלק אחד – כגון שהיה סימנו גטר"ג אבל פחות מזה קובעין אותו בשלישי. וכן אם היה מולד מוצאי מעוברת פחות חלק כגון בט"ו תקפ"ח – קובעין אותו בשני."

פשוט: הדחיות הן רק כאשר זה בדיוק השיעור או יותר. חסר אפילו חלק אחד – אין מיישמים את הדחיה.

סיכום כל הדחיות – כיצד לקבוע את ראש חודש תשרי

דברי הרמב"ם

"כל מי שירצה לידע דרך קביעת ראש חודש תשרי... יחשב וידע המולד באיזה יום ובכמה שעות ובכמה חלקים... ויום המולד הוא יום הקביעה לעולם, אלא אם כן היה באחד מארבע דחיות אלו... אין קובעין ביום המולד אלא ביום שלאחריו או שלאחר אחריו."

פשוט

מחשבים את המולד (פרק ו'), ויום המולד הוא יום הקביעה – אלא אם כן חלה אחת מארבע הדחיות: (1) אד"ו ראש, (2) מולד זקן (חצות או אחר חצות), (3) גטר"ד בשנה פשוטה, (4) בט"ו תקפ"ט במוצאי מעוברת. במקרה כזה דוחים יום או יומיים.

הלכה ז' (סוף) – טעם לא אד"ו ראש וכל הדחיות

דברי הרמב"ם

"ולמה אין קובעין בחשבון זה ביום אד"ו? לפי שחשבון זה הוא לקיבוץ הירח עם השמש בהילוכם האמצעי לא במקומם האמיתי... לפיכך עשו יום קבוע ויום דחיה כדי לפקוע ביום הקיבוץ האמיתי."

"ועיקר שאר ארבע דחיות אלו הוא זה העיקר שאמרנו שחשבון הזה מהלך האמצעי."

פשוט

הרמב"ם מסביר שהחשבון שלנו בנוי על מהלך אמצעי (average motion) של שמש ולבנה, לא על מקומם האמיתי. לכן קבעו דחיות – ששלושה ימים בשבוע קובעים, וארבעה ימים דוחים – כדי שהמוצא יהיה קרוב יותר לאמת. כל ארבע הדחיות נובעות מאותו יסוד – שהחשבון הוא רק ממוצע.

חידושים והסברות

1. "קִיבוּץ" = conjunction: המולד (קיבוץ הירח עם השמש) הוא כאשר שמש ולבנה עומדים באותו מקום. החשבון שלנו מחשב זאת לפי מהלך אמצעי, אבל הקיבוץ האמיתי שונה.

2. מדוע המולד האמיתי בדרך כלל מאוחר יותר: בתשרי, בדרך כלל החשבון האמיתי מאוחר יותר מהחשבון הממוצע. אבל אי אפשר לדחות בחצי יום (כי "ימים תמימים" – סופרים רק ימים שלמים). לכן עשו שכל יום שני דוחים – 3 ימים קובעין (ב, ג, ה), 4 ימים דוחין (א, ד, ו, ש) – כך שבממוצע זה קרוב יותר לאמת.

שמונה עשרה שעות מהלילה שלפניו.

2. אפילו חלק אחד: אפילו חלק אחד (מ-1080 חלקים בשעה) לפני חצות – קובעים ראש חודש באותו יום (אם אינו אד"ו).

הלכה ז' (המשך) – צירוף שתי דחיות: דחיה ביומיים

דברי הרמב"ם

"אם יהיה היום שלאחריו מימי אד"ו, הרי זה נדחה לשלאחר שלאחריו, ויהיה ראש חודש קבוע בשלישי ליום המולד."

פשוט

כאשר המולד הוא אחר חצות, והיום שלאחריו הוא אד"ו, דוחים ביומיים.

חידושים

1. דוגמאות הרמב"ם:

- מולד בשבת בחצות (סימן ז' י"ח) – לא יכול להיות יום ראשון (א'), לכן קובעין ביום שני.

- מולד ביום שלישי בחצות או אחר כך – לא יכול להיות רביעי (ד'), לכן קובעין בחמישי.

2. קושיה על הוספת יומיים: אם דוחים ביומיים, האם זה מוסיף יומיים לשנה הקודמת? התירוץ: למעשה לא מוסיף, כי כל הלוח כבר מסודר – כל החדשים נקבעו כך שזה מתאים. אלו נשאר 29 יום. כל שנה מחשבים את הלוח מחדש – מחשבים ממולד בהר"ד (או מוסיפים מהשנה שעברה), הכל בנוי על חשבון כ"ט י"ב תשצ"ג לכל חודש מששת ימי בראשית. לכן לעולם לא יכול לקרות שראש השנה "בשנה הבאה יהיה שלושה ימים מאוחר יותר" – כל שנה היא חישוב חדש.

הלכה ח' – דחיה #3: גטר"ד (מולד תשרי בשנה פשוטה)

דברי הרמב"ם

"מולד תשרי שיצא בחשבון... בליל שלישי בתשע שעות... וארבעים חלקים משעה עשירית (סימן גטר"ד)... או יותר, אם היתה שנה פשוטה..."

פשוט

אם המולד של תשרי יוצא ליל שלישי, תשע שעות ו-204 חלקים (גטר"ד = ג' ט' ר"ד), או יותר, והיא שנה פשוטה – דוחים את ראש חודש.

חידושים

1. הרמב"ם אינו נותן את הטעם מדוע – אפשר ללמוד כפי שכתוב.

2. מה פירוש "שנה פשוטה" כאן: יש דיון מה "שנה פשוטה" פירושה – השנה שנכנסים אליה (מתשרי עד תשרי), לא השנה הקודמת. המסקנה היא ששנה פשוטה פירושה שהשנה הבאה (מתשרי זה) תהיה שנה פשוטה (לא מעוברת). זה עומד בניגוד לדחיה הבאה שמדברת על "מוצאי שנה מעוברת". כל השנים נספרות מתשרי עד תשרי לענין זה.

3. קושיה על הצורך בדחיות: אם אפשר מהשנה הקודמת לחשב מתי יהיה ראש השנה בשנה הבאה (לפי הכללים של פרק ח'), למה צריך לדעת את הדחיות בנפרד? התירוץ: אולי הכוונה שאותם כללים של פרק ח' נקבעו לפי זה – לוקחים את הדחיות בחשבון.

הלכה ח' (המשך) – דחיה #4: בט"ו תקפ"ט (מוצאי שנה מעוברת)

דברי הרמב"ם

"אם יצא מולד תשרי ביום שני בשלוש שעות ביום וחמש מאות ושמונים ותשעה חלקים, והשנה פשוטה שלאחר מעוברת – אין קובעין ראש חודש בשני אלא בשלישי."

פשוט

קושיית הראב"ד הראשונה
"ומה חטא אד"ו שלא יהיה המולד בו לעולם באמתי, לעולם ידחה? ומה זכה בגה"ז שיהיה בו ולא ידחה?"

פשוט: אם הרמב"ם אומר שצריך לדחות כי המולד האמיתי מאוחר יותר, למה רק באד"ו? מה חטא אד"ו שהמולד לעולם לא יהיה בו? ומה זכה בגה"ז שלעולם לא ידחה? לפי סברת הרמב"ם היה צריך לעולם לא לקבוע ביום המולד – היה צריך תמיד לדחות.

חידוש (הצעה לתרגום): הרמב"ם לא אומר שצריך תמיד לדחות. מספיק שבאחוז גדול מהמקרים (למשל 70%) הדחיות מקרבות את ראש חודש למולד האמיתי. לא שאד"ו לעולם לא נכון, אלא שברוב המקרים הדחייה מביאה תוצאה טובה יותר.

קושיית הראב"ד השנייה
פשוט: הראב"ד מביא שיש לנו קבלה (גמרא) שלדחיות יש סיבה אחרת: לא אד"ו ראש – משום יום ערבה (שהושענא רבה לא יצא בשבת, כדי שיוכלו לעשות הושענות), ומשום יום הכיפורים שלא יבוא לא בערב שבת ולא במוצאי שבת (יום כיפור ערב שבת – אי אפשר לבשל לשבת; מוצאי שבת – אי אפשר להכין לתענית). אלו הסיבות האמיתיות ללא אד"ו ראש, לא סברת הרמב"ם על המולד האמיתי.

כיצד ליישב את הרמב"ם עם הגמרא
חידוש – חילוק מכריע: הגמרא מדברת על תקופה שמקדשים את החודש על פי הראיה. באותם זמנים לפעמים עיברו את אלול – כלומר דחו אקטיבית את ראש השנה על ידי הארכת אלול – מסיבות מעשיות (משום ירקום, משום מסית, משום יום הערבה). זה מתאים למה שלמדנו בפרקים קודמים, שאפילו בזמן קידוש על פי הראיה לפעמים "עיברו" את החודש מסיבות מסוימות.

אבל הרמב"ם מדבר על משהו אחר: הרמב"ם לא מדבר על עיבור אלול. הוא מדבר על כללים בלוח – איך הלוח קובע באיזה יום יוצא ראש השנה. בזמני הגמרא לא היתה הבעיה הזו, כי לא עשו מולד בכלל – השתמשו בראיה. שיטת הרמב"ם היא שלא "דוחים" בפועל את ראש השנה, אלא קובעים את הלוח כך שראש השנה לעולם לא יצא באד"ו.

לכן הרמב"ם אינו סותר את הגמרא: שניהם – הרמב"ם ורבותיו של הראב"ד – לקחו את המילים המילוליות של הגמרא והתאימו אותן למערכת הלוח, אבל שמרו על אותו כלל שראש השנה לא יוצא באד"ו. הרמב"ם אבל בכלל לא הולך עם מנגנון הגמרא (עיבור אלול), אלא עם מנגנון שונה לגמרי (כללי לוח). "לא כתוב בגמרא לא סותר את הגמרא" – הרמב"ם לא סותר את הגמרא, הוא רק נותן הסבר נוסף.

ביקורת על מפרשים אחרים: כמה מפרשים כותבים כאילו הראב"ד אומר ש"כתוב בגמרא" (שהדחיות כתובות בגמרא). אבל הראב"ד לא אומר שכתוב בגמרא – הוא יודע שהגמרא מדברת על הקשר אחר. טענתו היא רק שהסבר הרמב"ם (עם המולד האמיתי) אינו נכון.

כיצד ליישב את שתי השיטות: שניהם – הרמב"ם ורבותיו של הראב"ד – מסכימים שצריך לא לכלול מחצית הזמן (כלומר שלושה מששה ימים) לראש השנה. המחלוקת היא רק בזה: למה דווקא שלושת הימים אד"ו? הרמב"ם נותן סיבה שיטתית (מבוססת על המולד), בעוד מסורת הראב"ד מחפשת סיבות אחרות.

[סטייה: מעיר ש"יש לי מזל שלא מעברים היום את אלול, כי הליטאים בוודאי היו מעברים כל שנה את אלול" – בדיחה על המנהג הליטאי ללמוד יותר].

3. **ראיית הרמב"ם: "שהרי המולד יהיה בליל שלישי ויתחזה לחמישי"**
 – פעמים רבות המולד הממוצע יוצא ליל שלישי (ליל שלישי), אבל כשמסתכלים על הלבנה, רואים אותה רק ליל חמישי, ולפעמים אפילו לא עד ליל שלישי. זה מוכיח שהמולד הממוצע שלושה ימים לפני המולד האמיתי. **"שלא נתקבצו השמש והירח קיבוץ אמתי אלא בחמישי"** – הקיבוץ האמיתי (conjunction) היה רק ביום חמישי. הדחיות (כמו מולד זקן – שעה רביעית ביום דוחה ביומים) מקרבות את ראש חודש לקיבוץ האמיתי. בלי הדחיות הפער בין מולד הממוצע למולד האמיתי היה נשאר גדול.

4. **סיבות מעשיות מדוע זה משנה:** אם ראש חודש מוקדם מדי, עדיין רואים את הלבנה הישנה בראש חודש, וזו "בושה". אם מאוחר מדי, יכול להיות יומיים-שלושה מראש חודש עד שרואים בכלל את הלבנה החדשה – גם זו בושה. המטרה היא שהחשבון לא יהיה רחוק מדי מהמציאות.

5. **החילוק בין מולד אמיתי למולד אמצעי – רק בין חדשים, לא שנים (לפי מפרשים):** החשבון הממוצע מדויק אחרי שנה שלמה – שנת הלבנה (354 יום וכו') מדויקת לחלוטין. החילוק בין מולד אמיתי למולד אמצעי הוא רק חילוק בין חדשים, לא בין שנים. כי הלבנה לא נעה כל חודש בדיוק אותו דבר – בניסן קצת יותר, בחדשים אחרים פחות. אבל אחרי שנים עשר חדשים ביחד זה יוצא בדיוק. הבעיה היא רק שראש השנה, שהוא באמצע השנים, יכול לצאת כאשר המולד החודשי האמיתי שונה מהממוצע.

6. **מה הכוונה כשמכריזים את המולד בבית הכנסת:** המולד שמכריזים בבית הכנסת הוא רק אמצעי – זה לא המולד האמיתי, אלא מולד-חישוב. הלבנה בכלל לא חייבת לעקוב אחר המולד שמכריזים. מכריזים אותו כדי לדעת מתי ראש חודש, לא כדי לחפש את הלבנה. מעניין: ראש השנה הוא הפעם היחידה שלא מכריזים מולד (אין ברכת החודש), אבל זה דווקא החודש היחיד שהמולד באמת נוגע (לדחיות). כל החדשים האחרים – ראש חודש נקבע אוטומטית אחרי ראש השנה.

7. **מדוע הרמב"ם מסביר רק את הטעם של לא אד"ו ראש (ולא למולד זקן, גטר"ד, או בט"ו תקפ"ט):** מספר סיבות מוצעות:

- (א) מטרת הרמב"ם בפרק זה היא מעשית – כיצד לעשות לוח, לא ללמוד טעמי המצוות של הלוח. הוא סובר שזה "מספיק ועוד" לדעת איך לחשב.
- (ב) בלא אד"ו זה נראה שרירותי (למה ראש השנה לא יכול להיות ביום ראשון?), לכן הרמב"ם מרגיש צורך להסביר. בדחיות האחרות, כשרואים חישוב מדויק, מבינים שחייב להיות סיבה.
- (ג) לרמב"ם יש ענין ללמד שהחשבון הממוצע אינו החשבון האמיתי – וזה חשוב להמשיך כשילמד קיבוץ אמיתי.

8. **כל הדחיות נובעות מיסוד אחד:** הרמב"ם מצמצם את כל ארבע הדחיות לסיבה אחת – שהחשבון הוא רק ממוצע. זהו חידוש, כי הוא מצמצם את כל הדחיות ליסוד אחד.

השגת הראב"ד על הלכה זו'

הקדמת הראב"ד

"אמר אברהם, מפני שהמחבר הזה מתגדר מאד ומתפאר בחכמה הזאת והוא בעיניו שהגיע לתכלית... ואני איני מאנשי חכמת התכונה כי גם רבותי לא הגיעו אליה... אך לא נכנסתי בדבריו לעיין בדבר."

חידושים

1. **מדוע לראב"ד כמעט אין השגות על תשעה עשר פרקים של הלכות קידוש החודש?** שיטת הראב"ד היא: הוא לומד את

הגמרא ושואל על הרמב"ם. כאן הוא לא ידע את הגמרא של נושא זה (אסטרנומיה/חשבון), לכן לא יכול היה לעשות השגות.

חודש. אין שום דבר טבעי. טבעי לא עושים לפי המולד, טבעי עושים לפי הראייה. והמולד, בטח לא מולד המצוה, אין לו שום קשר לראייה.

דיון: החשבון הוא הלכה, לא טבע

דובר 1:

אז, בסך הכל החשבון, כדי שהחשבון יסתדר, דברים שונים. אם נכנס לטעמים, הטעמים האמיתיים לא כל כך חשובים, כי המטרה של הפרקים היא לדעת מה הלוח. זה הלכות לעשות לוח, או לדעת מתי ראש חודש.

הלכות קידוש החודש זה כאילו מצווה, כמו כל מצווה לקדש חדשים, לדעת מתי ראש חודש. יש שתי דרכים לעשות את המצווה. אחת היא דרך ראיית הלבנה, והחשבון הוא החשבון. זה מה שמשה רבינו לימד, או הלל הזקן לימד, מה שזה לא יהיה, שכן עושים ראש חודש.

החשבון אבל יש לו שלושה שלבים. אתה יכול להיות עם שני שלבים או שלושה שלבים של החשבון. הרמב"ם עושה את זה מאוד ברור. השלב הראשון הוא, מחשבים את מולד המצוה, ומחשבים מתי יהיה המולד. זה אבל עדיין לא אומר כלום. זה לא כלום. עכשיו זה חשבונות טהורים, שם אין להם דעות. ואחר כך, כשעושים ראש חודש יש כבר הלכות, לא רק חשבונות, יש הלכות.

דובר 2:

לא, אני לא מסכים. זה גם הלכות, זה גם חשבונות טהורים. אין שום דבר שצריך לחשוב. יש סיבות למה עושים את החשבון כך. יש גם סיבות למה עושים את החשבון. מתי לקרוא למולד המצוה י"ב תשצ"ג. יש חשבון, אבל זה יוצא כך. אותו דבר כאן יש חשבון שאומר מה צריך לעשות.

לפי מה שהרמב"ם אומר, הכל חשבונות טהורים, אולי הראב"ד חולק, אבל לפי מה שהרמב"ם אומר, לא שאחר כך מוסיפים שיקול דעת, זה מה שאני רוצה להוציא. כל הדבר הוא חשבון, זה מאה אחוז, זאת אומרת, דטרמיניסטי, אין שום צד שפעם אחת יעשו אחרת.

זאת אומרת, אפשר שמישהו יאמר שהחשבון שונה. היה, כבר עשו פעם ביהדות מחלוקת, ואיך ההלכות של החשבון הן. מהחשבונות הם חשבונות. אם אתה יודע את שלושת הפרקים, אתה יודע מתי יהיה ראש חודש, כל ראש חודש בהיסטוריה עד שמישיח יבוא ויחזור לעשות על פי ראייה. זה כללים, הכל כללים בהלכות החשבון. אז זה אני מסביר.

סיכום: שלושת השלבים של חשבון הלוח

דובר 1:

הפרק הראשון למדנו, שלב 1, לחשבון יש כמה שלבים. שלב 1, צריך לדעת את מולד המצוה, יודעים את זה. יודעים מתי המולד של ראש השנה של השנה הזאת, לפי מה שהרמב"ם חישוב את כל החשבונות שמגיעים לדעת מתי המולד של ראש השנה.

עכשיו, אבל לא צריך לעשות, אתה כן כאן, לא מה שהתכוונו. בברירת מחל, כשאין אחד מהיוצאים מן הכלל שנלמד עכשיו, עושים את אותו יום ראש השנה? לא היום הבא אחרי זה, אותו יום. אותו יום, אותו יום, לא שום יום הבא, אותו יום. שוב. הרגיל, נראה את עיקר המנהג, אני אגיד.

כשאתה יודע מתי המולד, אין אחד מהכללים האלה עושים את אותו יום ראש השנה. אחר כך צריך להוסיף עוד חבורה של הלכות שנלמד בפרק הזה, שלא עושים ראש השנה באותו יום שהמולד, אלא ביום הבא או עוד יומיים, נראה בדיוק. ואחרי כל הדבר הזה צריך לדעת, אתה כבר יודע מתי ראש חודש של כל שנה.

אחרי השלב השלישי, שתלמד פרק ח', תדע מתי לעשות ראש חודש של כל חודש של אותה שנה שלמה. לפי הלכות, כללים, גם כללים קבועים, לא משתנים לעולם מהפרק הבא, ועכשיו יש לך לוח שלם. זאת אומרת, שלושת הפרקים מספיקים כדי לדעת לעשות את הלוח. זה מאוד פשוט, לא לוקח שום זמן, וזה מה שלומדים. אז, בואו נלמד את זה. טוב. הלכה א' מפרק ז'. כן, יכול להיות.

הלכה א': לא אד"ו ראש

הלכות קידוש החודש פרק ז' – כללי דחיות ראש השנה

הקדמה: מבנה החשבון והמעבר מניסן לתשרי

דובר 1:

בוקר טוב. אנחנו לומדים את הרמב"ם, הלכות קידוש החודש, פרק ז'. כן, יפה מאוד. אנחנו נמצאים עכשיו בימים שלפני ראש השנה, אז הפרק הזה הולך לומר מתי צריך לחשב, ספציפית לקבוע את חודש תשרי, לקבוע מתי יהיה ראש השנה.

הרי הפרקים הקודמים דיברו בעיקר על קביעת ניסן. ניסן היה מעובר, ניסן לא היה האחרון, אבל אחד לפני זה היה כשמעברים, כשעושים שנה מעוברת, עכשיו החזיקו עם "החודש הזה לכם". אבל עכשיו, ברוך השם, אנחנו מדברים כבר על ראש השנה.

בפרק הקודם אמרנו את הסדר, ר' יצחק הסביר כל כך יפה את הסדר איך אפשר לחשב את המולדות של כל השנים. הפרק הזה נלמד מתי קובעים ראש השנה, כן? נכון.

שלושת השלבים של חשבון הלוח

מה שאנחנו הולכים לעשות, רבותי, אנחנו לומדים עכשיו, אנחנו נמצאים באמצע לימוד שלושה פרקים, פרק ה', ו', ז', ח', ללמוד הלכות איך לעשות לוח. מי שרוצה לדעת איזה יום בשבוע, בעצם, כי יותר מזה לא באמת יש ספק, איזה יום בשבוע יהיה ראש השנה או ראש חודש של איזו שנה? צריך לחשב את החשבונות שכתובים בפרק ו', ז', ח', היום שאין לנו ראייה.

כשהיה בית דין, היו צריכים לראות את הלבנה גם כן, ולא לחשב את החשבון, כי החשבון כמעט לא היה לו כלום לפי הרמב"ם, אין לו שום קשר למה שעשו בזמן הראייה, שבזמן הראייה היו צריכים לדעת חשבון אחר שנלמד אותו מאוחר יותר, כי זה מתי הלבנה יכולה להיראות, כי אז צריך לדעת אם העדים אומרים שקר וכדומה. אבל החשבון שאנחנו לומדים עכשיו הוא בכלל חשבון שהוא חשבון משוער, שבכלל לא בנוי על מה שרואים את הלבנה.

אבל היום יש כאילו הלכה למשה מסיני, או פירוש הרמב"ם, שראש החודש הולך לפי החשבון הזה. עכשיו, החשבון הוא חשבון קצת ארוך, לוקח שלושה פרקים להסביר. יש שלושה, כאילו כללים, חלקים של החשבון.

שלב 1: חשבון המולד (פרק ו')

החלק הראשון כבר למדנו. יש חשבון שנקרא מולד המצוה, שלמדנו בפרק הקודם, איך לחשב אותו. הוא אומר לנו, מתי יהיה המולד בכל חודש?

הרמב"ם אומר, מתחילים מחודש תשרי. הלוח באופן כללי נקבע עם השנה שמתחילה מתשרי עד תשרי עד תשרי. אתה אומר ניסן זה לא איך עושים את הלוח, הלוח שלנו עובד עם תשרי לתשרי.

ולכן, מה שלמדנו, כל החשבונות שאמרנו מתי יהיה המולד, מגיע לחודש תשרי. אחר כך, מתשרי מחשבים פשוט, מתשרי אתה יכול לחשב י"ב חדשים כ"ט י"ב תשצ"ג מתשרי והלאה על כל חודש, לדעת מתי המולד בכל חודש.

זה רק שלב 1 של הלוח. למה? כי המולד וראש חודש הם שני דברים שונים. אם אתה רוצה לדעת מתי יהיה ראש חודש, לא מספיק לדעת מתי המולד, על כל פנים לדעת מתי המולד. לכן קוראים בבית הכנסת לפני זה מתי המולד. אבל באמת, אחר כך צריך לקרוא בבית הכנסת את שני הפרקים הבאים, שזה יכול להגיד לנו מתי באמת ראש חודש.

שלב 2 ו-3: הלכות קביעת ראש חודש

זאת אומרת, אם זה היה נשמע טבעי כשהיינו יודעים רק מהמולד, היינו אומרים שזה בבוקר הבא של המולד או היום הבא של המולד. אבל יש עוד הלכות מתי אנחנו קובעים ראש חודש שיהיה סדר יפה של ראשי חדשים.

דובר 2:

אני לא יודע מה זה אומר טבעי. כל החשבון, מתחילה ועד סוף, הוא החשבון שלפיו או משה רבינו או החכמים שעשו את הלוח קבעו שכן יעשו ראש

דובר 1:

השנה כתוב הלכות קידוש החודש. נראה גם, זה מאוד מעניין.

אף על פי שאנשים אוהבים לומר שיש כמה ראש השנה, העיקר צריך לחשוב ניסן חודש הראשון. הלוח לא מחזיק כך, הוא הולך מתשרי, וגם מסכת ראש השנה לא מחזיקה כך. כי אין שום בעיה עם הפסוק **"החודש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה"**. אז יכול להיות שראש השנה הוא כאילו ראש חודש של כל החדשים. זה ראש חודש של כל ראשי החדשים.

על כל פנים, שם מתחילה השנה. לא, כי מראש חודש אפשר לחשב את כל המולדות של השנה. לא, מאיזה חודש תשרי, תדע משם. זה אוטומטי. אחרי מה שעושים... זאת אומרת, היינו יכולים להניח על איזה חודש כלל. אבל פעם אחת שהנחנו את הכלל של ראש חודש תשרי, נשארים שאר הכללים אוטומטית אם עוקבים אחרי הכללים שיהיו בפרק הבא.

אז זה הכלל הראשון, אם זה אד"ו, דוחים את ראש חודש תשרי ביום אחד.

משמעות של "אין קובעין" – גילוי מילתא

אני צריך רק להכניס שבגמרא נראה שיש סיבות למה אנחנו לא רוצים שראש השנה יהיה בימים האלה, בגלל יום כיפור ובגלל הושענא רבה, אבל הרמב"ם רוצה לתת חשבונות. הרמב"ם הולך לומר מאוחר יותר את הטעם.

אני רק רוצה לומר עוד דבר אחד חשוב כאן, ש... מה רציתי לומר? שכחתי. אה, אני אגיד ברור, כי זה כבר מקדים את מה שנראה אז.

כשאומרים כאן "אין קובעין", הוא לא מתכוון לומר שעומד משהו וקובע. זאת אומרת, הרמב"ם סובר שטכנית, למדנית, בית הדין של בית ישראל עושה את החשבון ולפי זה הם קובעים. אבל "אין קובעין" פירושו בסך הכל, אם אתה רוצה לעשות לוח, תעשה את החשבון של המולד, תוסיף את הכללים לדעת מתי ראש השנה. אבל זה לא פשט שיש איזה דבר שצריך לקבוע חוץ מזה. זה לא איזה דבר שהוא חיצוני מסתם לדעת מתי יהיה ראש השנה.

ולא בגלל זה, צריך גם לדעת, לא בגלל זה יוצא תמיד שמוסיפים עוד יום בחודש אלול. החשבון מסתדר כבר שלפי הכללים... לאלול יש תמיד 29 ימים בלוח שלנו. למה? לפי הכללים שנלמד בפרק ח'. זה בסך הכל לדעת איזה יום יהיה ראש השנה.

דובר 2: אתה אומר, "אה, אתה יכול לדעת מהשנה הקודמת ולחשב את זה?"

דובר 1: אני לא יודע. אתה מבין מה אני שואל? התירוץ הוא, אני לא יודע. אבל זה דין בראש השנה, במיוחד עם הסוגיה של הגמרא. הסיבות הן לתשרי, הסיבות נוגעות לימים טובים של תשרי. אולי זו הסיבה. אני שואל שאלה, אולי זו באמת קושיה מאוד.

אנחנו הולכים ללמוד בפרק הבא שיש כללים... כן, לפי הכללים, מראש השנה של השנה הקודמת אפשר כבר לדעת מתי ראש השנה של השנה הבאה יהיה. אז לא צריך לדעת לכאורה לעולם את הכללים שכתובים בפרק. אבל אולי זה אומר שזה התחשב לפי זה. נכון, לקחת את הדבר בחשבון.

אבל זה מעניין, אתה אומר "אין קובעין" זה לא ציווי על אדם מסוים. למשל, כשהיו מקדשים על פי ראייה, היתה כל דרמה מי זה, הסנהדרין, החכמים בארץ ישראל. הלוח, לא כתוב לעולם, ר' חיים קנייבסקי לא מוציא לוח. זה תמיד משהו יחיד שהוא מאוד חזק בחשבונות.

דובר 2: נכון, זה רק גילוי מילתא, כמו שהרמב"ם.

דובר 1: כולם מודים שזה רק גילוי מילתא, איך הלוח צריך להיות. צריך לדעת את היסודות. אני לא מומחה מוכרז להעתיק לוח טוב, אבל כשהוא רוצה לעשות לוח ולחשב דברים, כן. אבל זה לא דבר.

דחיות וקידוש על פי ראייה

יש מחלוקת. פשוט, הדחיות לא היו בזמן שהיו מקדשים על פי ראייה, כי אז צריך ללכת עם הראייה. זה רק הלכה בחשבון. יש מי שאומרים שכשהיו מקדשים על פי ראייה היה לבית הדין כוח, שהם יכלו כן או לא לקבל עדות. הם יכלו לבחור להיות מחמירים עם העדות.

אומר הרמב"ם, **"אין קובעין לעולם ראש חודש תשרי לפי חשבון זה"**, לפי החשבון הקודם של הפרק הקודם, כשקורה המולד, אותו יום צריך להיות הראש של החודש החדש. אבל, הוא אומר, כשזה ראש חודש תשרי, לא קובעים לפי החשבון הזה בימים הבאים. לא קובעים **"באחד בשבת"**, יום ראשון, **"ולא ברביעי בשבת ולא בערב שבת"**. סימן להם, מה הסימן? אד"ו. ועל זה יש את הסימן **"לא אד"ו ראש"**. אנשים יודעים את המילה הזאת, שהימים של יום ראשון, היום הרביעי - יום רביעי, ויום שישי, לא הימים של ראש חודש תשרי.

אלא אם **"אלא כשיחול מולד תשרי באחד משלשה ימים אלו"**, אם מולד תשרי יחול כן באד"ו, באחד מהימים האלה, דוחים את ראש החודש, **"קובעין ראש חודש ביום שלאחריו"**. אומרים שהיום הבא הוא ראש חודש, לא אותו יום.

אומר, **"כיצד? הרי שהיה המולד באחד בשבת, קובעין ראש חודש תשרי בשני. ואם יהיה המולד ברביעי, קובעין ראש חודש בחמישי. ואם יהיה המולד בששי, קובעין ראש חודש בשביעי"**. דוחים אותו תמיד ביום אחד.

דיון: המקור של הסימן "עדוא הראש"

יפה מאוד. אני צריך לומר מה שראיתי, כולם מביאים כאן, אני לא יודע מאיפה בא ה... אני חושב שהלשון "לא אד"ו ראש" לא כתוב בגמרא, נכון? אני זוכר, הוא אומר שהסימן בא מפסוק. אנחנו חבורה של עמי הארץ שלא יודעים שום פסוקים בעזרא, חושבים שצריך לומר "לא אד"ו ראש".

אבל בספר עזרא כתוב, פרק ח' פסוק י"ז, כתוב **"ואצוה אותם על עדוא הראש"**. זה כשכתוב שם את רשימת ראשי הגולה שעזרא העלה לארץ ישראל. אחד מהם, הראש של איזו קבוצת יהודים, נקרא עדוא - א' ד' ו' בתחילה, ועזרא קרא לו ונתן לו שם איזו עבודה.

אז, יוצא רמז, אם כתוב "עדוא הראש", יוצא שראש השנה לא עדוא הראש. איזשהו דבר הוא חטא, העדוא הזה, שהוא לא הראש. אז זה הסימן. אז יוצא שצריך לומר "לא עדוא ראש", לא "לא אד"ו ראש".

מה שזה פלא, שאני לא יודע, אולי המדקדקים יודעים, כשאנשים רואים מילה בלי נקודות, ואתה אמור לעשות, ואתה קורא אותה, נאמר שהוא"ו היא מלופם, אולי הרבה עולם. זה יכול להיות בדיוק כך. אוקיי, בדרך כלל וא"ו היא שורוק, אבל... או בדרך כלל הרבה פעמים. או אני מסביר את הסימן, זה דבר יפה. בכל מקרה, זה הכלל.

הערה: הכלל הוא ספציפי לחודש תשרי

ואני צריך רק לומר, הסימן הוא רק על ראש חודש תשרי, נכון? יש מי שאומרים, ראיתי, נראה מאוחר יותר כשמדברים על הטעמים, לכאורה הטעמים שיש על זה נוגעים בעיקר לחודש תשרי, בגלל ראש השנה והושענא רבה, יום כיפור וכדומה. אבל מצד שני... תגיד את זה, נכון? מה? תגיד את זה.

לא, לא, אני רוצה לדבר על זה מאוחר יותר. אני רק רוצה לומר, כי אנחנו ממשיכים. מצד שני, אני לא מבין למה אנשים אומרים את זה. זאת אומרת, בנוגע למאוחר יותר יהיו הטעמים, נבין מה אומרים יותר טוב. אבל... באמת, כל הלוח מחושב מחודש תשרי. זאת אומרת, טכנית, נניח יש טעמים אחרים למה זה לא צריך להיות, כי אתה יכול לעשות את הכללים בחודש כסלו, או כללים אחרים שיוצא שיסתדר החשבון שאנחנו צריכים, אבל הלוח מתחילים אותו מתשרי, כך הולך הלוח שלנו.

אז אז עושים שיסתדר לפי הסיבות שהרמב"ם הולך לומר למה צריך. אז צריך כבר להגיע לטעם שזה נוגע לראש השנה דווקא, זה לא... אני מתכוון לומר לפני זה רק ראש השנה, זה החודש הראשון. התחלנו ואמרנו.

הקדמה: ראש השנה וראש חודש

דובר 1: אבל זה לא ראש השנה הוא דין לוח. מצד שני אתה צודק, אבל ראש השנה עצמו הוא דין בראש חודש, כן, בכתר ליום חגגי. במסכת ראש

דובר 2: הוא אומר שכשעושים את זה על פי חשבון זה. איך כתוב?

דובר 1: אוקיי, זה לא חקירה סתירה, כי... אבל כן. זה דבר אחד.

הלכה ב': דחיית מולד זקן – מולד שחל בחצות או אחר חצות

תרגום לעברית

דובר 1: "וכן, אם יהיה המולד בחצי יום או למעלה מחצי יום" – עוד יום שבו לא עושים ראש חודש תשרי, "וכן, אם יהיה המולד בחצי יום או למעלה מחצי יום". אם המולד קורה כבר מאמצע היום, שבדרך כלל היינו אומרים, אין הבדל מתי ביום הוא המולד, אותו יום הוא ראש חודש. אבל לראש חודש תשרי, אם המולד קורה בחצי יום או אחר כך, "קובעין ראש חודש ביום שלאחריו" – דוחים אותו גם כן, אלא אם כן זה לא אד"ו ראש. כבר יש סיבה רביעית, יש כאן עוד סיבה שנייה למה לעשות ראש חודש יום אחד מאוחר יותר, אם המולד היה באמצע היום.

"כיצד? אם היה המולד ביום שני", לא ביום א', אלא ביום שני שזה כן, לפי הכלל הקודם אפשר לעשות, אבל יש את הסיבה שזה "שש שעות ביום או יותר", בשש שעות, "גם קובעין ראש חודש בשלישי".

אבל "ואם היה המולד קודם חצי יום, אפילו בחלק אחד", אפילו רק טיפה, אחד מהחלקים מאלף ושמונים חלקים. "לפני חצי היום, אז קובעין ראש חודש באותו יום המולד עצמו". מובן מאליו, "והוא שלא יהיה אותו יום מימי א' ד' ו'". אם זה לא מהאד"ו, אד"ו אתה אומר, אם זה ימים אחרים, אז, אם זה לפני חצי היום, כן.

דיון: חצות והסתברות סטטיסטית

דובר 2: הם מחזיקים אותנו כבר, לכאורה עכשיו זה כבר רוב הפעמים. זאת אומרת, אם כל מולד יכול להיות בכל חלק ביום, כבר הוצאת בערך חצי, כן? אין לי מושג. אז חוץ מהאד"ו? אוקיי. אני לא יודע. צריך לדעת מתי המולד נעשה בדרך כלל, אין לי מושג. כן.

צירוף של שתי דחיות – דחייה בשני ימים

דובר 1: אומר הרמב"ם, מה קורה כשיש מקרה שלישי, והמולד היה צריך להיות ביום שלישי אחר הצהריים. ומה אז במקרה כזה דוחים אותו ליום הבא, אבל היום הבא הוא יום רביעי, ד', ולא יכול להיות אד"ו ראש. מה עושים אז?

אומר הרמב"ם, "שיהיה המולד בחצות היום או אחר חצות, ויחל יום שלאחריו". "אם יהיה היום שלאחריו בימי אד"ו", אם היום שאחריו יוצא בימים שאי אפשר לעשות ראש חודש כסיבה הראשונה של אד"ו, "הרי זה נדחה לשלאחר שלאחריו", דוחים אותו בשני ימים, "ויהיה ראש חודש קבוע בשלישי ליום המולד".

"כיצד? הרי שהיה המולד בשבת בחצות", סימן ז' י"ח. למה י"ח? ז' זה שבת. י"ח, חצות. חצות היא השעה השמונה עשרה מתחילת היום שמתחיל בשקיעה. יש שש בערב. אז חצות מדברים כאן חצות היום. יוצא שעה שמונה עשרה מהלילה שלפני. י"ח מ... נכון. חצות היא תמיד שעה י"ח ביום. שש שעות ביום, אבל עם הלילה זה י"ח, וכל החשבונות יום הולכים עם עשרים וארבע.

"אז אי אפשר לעשות את זה ביום הבא כי זה היה יום ראשון. קובעין ראש חודש בשנה שמולדה כזה בשני בשבת", עושים את זה ביום שני בשבת, דחו בשני ימים.

הרבי מאריך מאוד, עם הדוגמאות שלו, הכל ספרים פשוטים ביותר. "וכן", אותו דבר.

דיון: השפעה על השנה הקודמת

דובר 2: אבל בעצם, זה נותן לשנה הקודמת עוד שני ימים, כן?

דובר 1: זה אף פעם לא נותן לשנה הקודמת למעשה, כי החשבון כבר מסודר. כי הלוח כבר מסודר.

דובר 2: אבל איך זה עוד יהיה כ"ט?

דובר 1: אה, כי כל החודשים נעשו מסודרים שמתאים לזה. נכון, זה... אבל זה אומר שמישהו היה יודע מתי ראש השנה יהיה.

דובר 2: נכון, אם מישהו היה לומד את הרמב"ם והיה עושה לוח אחרי כל פרק, כן? היה אחרי הפרק עושה לוח שהיה יוצא שלושים ואחד ימים.

דובר 1: מה יחשוב מהאד"ו ראש? לא, זה לא היה יוצא. זה ודאי שזה לא יצא. אני יודע. אוקיי.

"וכן אם היה המולד בשלישי בחצות או אחר חצות", אם הסיבה היא... וזה בשלישי אחר חצות, שאי אפשר לעשות את היום שאחריו רביעי, "מתברר שראש חודש הוא בחמישי בשבת".

אומר הרמב"ם, עד כאן זו כמו סיבה שנייה ענקית למה עושים ראש חודש, ולפעמים השתים הראשונות יכולות להיפגש, ממילא יוצא שני ימים שדוחים ראש חודש מהמולד.

הלכה ח: דחיית גטר"ד – מולד תשרי בשנה פשוטה

ואחר כך יש עוד סוג של סיבה שקשורה לשנה. הרמב"ם לא אומר למה, אז אפשר ללמוד כמו שכתוב.

"מולד תשרי שיצא בחשבון זה", עם החשבון שהוא אומר, "שיצא בליל שלישי, בתשע שעות בלילה מתחילתו וארבעים חלקים משעה עשירית", סימנא הוא גטר"ד, אז שוב, תשע שעות, אה, גימל, היום השלישי, השעה התשיעית, ומאתיים וארבעה חלקים, "או יותר", כך או מאוחר יותר מזה, "אם היתה שנה פשוטה". יש כאן השנה הקודמת הייתה שנה פשוטה, לא שנה מעוברת.

דיון: מה זה אומר "שנה פשוטה" בהקשר הזה

דובר 2: מה זה אומר השנה הקודמת? המולד קורה אחרי שנה של שנה פשוטה, כן? מדברים כאן על המולד של השנה החדשה. השנה הבאה. אם היתה שנה פשוטה זה אומר השנה תשרי שאנחנו נכנסים עכשיו?

דובר 1: כך אני מבין... אבל זה לא נוגע, שניהם באותה שנה ביחס לניסן. שנה פשוטה, שהניסן האחרון לא היה... שנה פשוטה היא תמיד דבר... איך מחשבים כאן שנה פשוטה, אנחנו מתכוונים לשנה מתשרי עד תשרי, ואנחנו באמצע. ויודעים מה ניסן היה הניסן האחרון היה שנה פשוטה, כי האחרון אומר מוצאי מעוברת. זה אומר השנה הראשונה אחרי השנה מעוברת.

אני מבין ששנה פשוטה זה אומר שהשנה שתבוא, כלומר שמתחילה מתשרי, תהיה מעוברת. כך אני מבין. זה מעניין, השנה פשוטה מחשבים מתשרי עד תשרי. כל השנים יהיו מתשרי תשרי, הכל. כן, כן. אני מבין שזה אומר שהשנה שמתחילה עכשיו, שדנים עכשיו מתי להתחיל ראש השנה. אם ראש השנה פשוטה, והמולד יצא אחרי השעות האלה, גם דוחין את ראש החודש. ובמקום שזה יהיה אותו יום שלישי, דוחים אותו, ודוחים אותו גם בשני ימים. במקרה הזה דוחים אותו תמיד בשני ימים, כי ג' הוא תמיד יום לפני ד', ובמקרה כזה גם ראש חודש יהיה שני ימים מאוחר יותר ביום חמישי בשבת. זה מספר שלוש כשדוחים ראש חודש.

עוד מקרה, המקרה הרביעי הוא, וכן אם יצא מולד תשרי ביום שני, בשלש שעות ביום, וחמש מאות ושמונים ותשעה חלקים, יום קודם, ביום שני, שעה רביעית, והסימן הפעם יהיה ב', היום השני ביום, ט"ו. בתקפ"ט. צריך תמיד לומר את הסימנים עם...

דובר 2: טוב, אבל מה זה הט"ו? ב' שלש שעות, נכון? שלש שעות ביום זה חמש עשרה שעה.

דובר 1: אה, חמש עשרה שעה אומרים. שלש שעות ביום זה חמש עשרה שעה, כמו קודם היה. וחמש מאות ושמונים ותשעה חלקים.

דובר 2: אוי, עכשיו זה יהיה מאוחר יותר מזה.

דובר 1: וכאן מדברים על דבר אחר, ומוצא השנה מוצא המעוברת. זאת אומרת, מדברים כאן על השנה הפשוטה הראשונה, אבל זו השנה פשוטה אחרי השנה המעוברת. זאת אומרת, הניסן הקודם היה מעובר. השנה שבאים ממנה עכשיו. שעושה השנה הסמוכה לה שעברה מעוברת, זה טוב מאוד. אז

התמימה השת. כן. בקיצור, אי אפשר לעשות חצי יום. אז עושים כל יום שני, יוצא שחצי מהזמן, שאתה דוחה את זה בחצי מהזמן.

דובר 2: זה עדיין לא הגיוני לכאורה.

דובר 1: זה נעשה קרוב יותר.

דובר 2: לא, זה נעשה בדרך כלל בימים הקיבוץ האמיתי, או כל חודש שני הוא בימים הקיבוץ האמיתי, משהו כזה. או שזה לא יהיה רחוק מדי.

דובר 1: הרמב"ם לא מסביר למה זה עובד. זה יכול להיות סיבות שונות למה זה עובד, כי אתה צריך להבין, אם זה יהיה מוקדם מדי ראש חודש, יכול להיות שבראש חודש יראו את הלבנה הישנה שהיה מאוד מוזר. זו דרך אחת להסביר את זה.

דובר 2: אז מה רע? לא סתם האסטרונומים יהיו מרוצים.

דובר 1: תדמיין, בראש חודש זה עוד יום שלם מוקדם, ועדיין רואים את הלבנה הישנה. זה בושה. הרבה דברים נראים שזה לא יהיה בושה. או להיפך, יכול להיות אם הוא עושה את זה מוקדם מדי, לוקח שניים או שלושה, שני ימים שלמים מראש חודש עד שרואים בכלל את הלבנה החדשה, זה עוד יותר בושה.

הדבר האמיתי, במילים אחרות, הדבר האמיתי הוא הראייה, שהיא קצת מאוחר יותר מהמולד הקיבוץ האמיתי, אבל זה לפחות כמה שעות מאוחר יותר. כך משתדלים, אבל את המולד הקיבוץ האמיתי אי אפשר לחשב, את הראייה אי אפשר לחשב כל כך טוב, כי זה דבר שתלוי בדברים שונים. מכיוון שעשו חשבון, עשו קודם את החשבון האמיתי שקל לחשב. זה חשבון קבוע. החשבון האמיתי משתנה לאורך השנה ולאורך דברים אחרים. אי אפשר בכלל לעשות חשבון כזה של האמיתי. כלומר, אפשר לעשות, אבל זה מסובך מדי, ויהיו עוד בעיות.

עשו סוג כזה של דבר, שעושים את הממוצע ודוחים כל שנה שנייה בעיקרון, או לא בדיוק, יוצא שפחות או יותר לא נעשה רחוק מדי. זו הנקודה, זה לא נעשה רחוק מדי.

דובר 2: שזה יהיה רחוק מדי בלבנה זה לא הפשט כי זה יצא שהשנה תהיה יותר מדי ימים.

דובר 1: לא, זה הדבר האחר שלמדנו.

דובר 2: אה, זה הסיבות האחרות.

למה הרמב"ם אומר רק טעם אחד

דובר 1: הרמב"ם לא אומר, בדיוק. הרמב"ם אומר רק את הטעם של אד"ו שנראה כמו שרירות. הדברים האחרים...

דובר 2: לא, לא שרירותי. כאן יכול להיכנס טוב מאוד הפשט של חז"ל. למה לקחו את זה? רוצים ששלושה ימים יהיו כך וארבעה ימים דוחים, אבל למה לקחו את כל הפעמים?

דובר 1: אני כבר הולך לדבר על זה. אני רק רוצה לומר, השאלה שלי על הרמב"ם אומרת, הרמב"ם רק רצה, הנואל מספר רק את הטעם של לא אד"ו ראש. הוא לא מסביר את הטעם, לא של נולד על חצות, לא של איך קוראים לזה הדחיות, בטר"ד, בט"ו תקפ"ט, הגטר"ד, בט"ו תקפ"ט, הוא לא מסביר מה הסודות שלהם.

אני חושב שהסיבה היא, כי אדם קורא את הפרק, אף על פי שיש סיבות, לשניהם יש טעמים, אולי זה מסובך מדי להסביר, ולמדנו אתמול שהרמב"ם רוצה לעשות פשוט. הנקודה כאן היא לעשות לוח, הנקודה היא לא כאן ללמוד עומקים של למה הלוח הוא כך, זה טוב לאנשים שרוצים להיות זמן, הנקודה כאן היא לעשות לוח, וזה מספיק ועוד.

נראה אבל באד"ו ראש נראה משהו מוזר, סתם ראש השנה לא יכול להיות יום ראשון, למה מה לא יכול ראש השנה להיות יום ראשון? מסיף הרמב"ם דבר, לרמב"ם יש גם עניין ללמד שהחשבון הוא לא החשבון הקיבוץ האמיתי, מאוחר יותר הוא הולך מהקיבוץ האמיתי, ממילא הוא מצא הזדמנות

במקום ראש חודש בשני בשנה זו, אלא בשלישי יום דוחים את זה ביום אחד. אומרים שיש ארבע סיבות כשדוחים. טוב מאוד. טוב מאוד. טוב מאוד.

הכלל של חלק אחד

אומר הרמב"ם הלאה. אבל זה רק כשזה בדיוק הגטר"ד או הבט"ו תקפ"ט. אפילו חסר רק חלק אחד, כגון שהיה סימנו גטר"ד, אם פחות מזה קובעין אותו בשלישי. וכן אם היה מולד מוצאי מעוברת פחות חלק, כגון שהיה סימנו בט"ו תקפ"ח במקום תקפ"ט, אם פחות מזה גם קובעין אותו בשני.

סיכום של כל הדחיות – איך לקבוע ראש חודש תשרי

יוצא, סך הכל, שאם אתה רוצה לדעת מתי זה ראש חודש תשרי, זה מה שאתה צריך לעשות. כן, אומר הוא, וכל מי שירצה לידע דרך קביעת ראש חודש תשרי על פי חשבון זה כך יעשה, כשמישהו רוצה לקבוע ראש חודש תשרי, צריך הוא לבדוק, יחשב וידע המולד באיזה יום, ללמוד פרק ו' וללמוד מתי המולד יוצא, ובכמה שעות מן היום או מן הלילה ובכמה חלקים מן השעה, כמה שעות וכמה חלקים. ויום המולד הוא יום הקביעה לעולם, יום המולד הוא תמיד היום שממנו קובעים. בדרך כלל יום המולד תמיד הוא יום הקביעה.

אלא אבל כאן בראש חודש תשרי צריך לבדוק את ארבע הדחיות. אלא אם כן היה באחד בשבת או ברביעי או בערב שבת, או אם היה המולד בחצי היום או אחר חצי היום, או אם היה המולד בשעה רביעית ושש מאות וארבעים ושנים חלקים מליל שלישי של שנה פשוטה, כמו שאמרנו קודם הכלל, בטר"ג, כן, איך זה נקרא, או שהיה המולד בחמש מאות ותשעים ושמונה חלקים משעה רביעית מיום שלישי של שנה פשוטה שלאחר המעוברת, בט"ו תקפ"ט. אם אין אחד מהדברים האלה, אז המולד קובע ובאותו יום נעשה ראש חודש. אבל אם יארע בו אחד מארבעה דברים אלו אין קובעין ביום המולד אלא ביום שלאחריו או שלאחר אחריו כדרך שביארנו.

הטעם של לא אד"ו ראש

הוא הולך לומר את הסיבה של אחד מארבעת הדברים. יש ארבע סיבות, אחת מהן הרמב"ם יגיד את הסיבה, האחרות הוא לא אומר. אז נראה שאנחנו לא צריכים לדעת את זה, אני לא יכול לומר, אבל כך היא העובדה.

אומר הרמב"ם, ולמה אין קובעין בחשבון זה ביום אד"ו? לפי שחשבון זה הוא לקיבוץ הירח עם השמש בהילוכם האמצעי לא במקומם האמיתי כמו שיתבאר, הרי זה המהלך הממוצע, הקירוב. זה לא כמו במקום האמיתי, כמו שהיה בימי ראייה. אבל זה עם חשבון יותר מדויק. יש חשבון אמיתי כשהלבנה והשמש נפגשים באמת. קיבוץ זה באנגלית, קונג'נקשן, כשהם נפגשים. אז, זה... אבל החשבון שלנו הוא רק הממוצע.

ממילא, לפיכך, עשו יום קבוע ויום דחיה. עשינו שיהיה יום אחד כך ויום אחד כך. כדי לפגוע ביום הקיבוץ האמיתי, כדי שזה יעשה טוב יותר את הסיכויים שהמהלך הממוצע יהיה קרוב יותר למהלך האמיתי. אבל קבעו, רצו לעשות שיהיה חצי וחצי, עשו בשלישי קובעין, ברביעי דוחים, בחמישי קובעין, בשבת קובעין, באחד בשבת דוחים, בשני קובעין. עשו שלושה מארבעה ימים, אני מתכוון שלושה ימים כך וארבעה ימים כך, וזה יגרום לזה יעשה טוב יותר שהמהלך הממוצע יפגוש את המהלך האמיתי.

דיון: למה החשבון הממוצע הוא מאוחר יותר

דובר 2: אתה יכול להסביר טוב יותר מה זה אומר?

דובר 1: לא, זה מאוד פשוט. נראה כאן, כך נראה, צריך להבין, נראה שבדרך כלל, לגבי חודש תשרי, בדרך כלל, או אולי תמיד, אני לא יודע, בדרך כלל החשבון האמיתי הוא מאוחר יותר מהחשבון הממוצע. כך נראה. אני לא יודע איך זה יכול להיות.

דובר 2: בזמן זה מאוחר יותר?

דובר 1: אני לא יודע. לא, זה בדרך כלל מאוחר יותר, או כמה מאוחר יותר? זה מאוחר יותר, נגיד, בחצי יום, לא ביום שלם. אבל אי אפשר לדחות ראש חודש בחצי יום. אתה זוכר, צריך לעשות ימים שלמים. ימים התמימה, כמו

ודווקא בגלל זה שאנו עושים את כל הדחיות, נעשים אנחנו קרובים יותר לגשמיים. הגאפ יהיה קטן יותר. כלומר, בלי זה הגאפ היה נעשה גדול יותר וגדול יותר, כן? כי היינו רצים תמיד עם... כן, אני לא יודע אם זה היה קורה, כי כל שנה היא חשבון חדש.

איך עושים לוח – הכלל

דובר 1: בכל מקרה, צריך לזכור שחשבון הממוצע מדויק אחרי שנה שלמה. אחרי שנה שלמה זה מדויק. הוא רץ רק על שניים.

דובר 2: לא.

דובר 1: לא, לא, אני רוצה לומר מאוד ברור מה החשבון הזה. אני זוכר, איך עושים חשבון? נאמר את הכלל שהרמב"ם אומר, שאני יודע בוודאי. איך עושים לוח? לוח עושים כל שנה מחדש, בסדר? לא מחשבים מה היה בשנה שעברה, לא את כל הדחיות. מחשבים מה היה המולד של מולד בהר"ד. או אם אתה יודע, מהשנה שעברה אתה יכול להוסיף לפי החשבונות שלמדנו בפרק הקודם. אבל זה גם בנוי על אותו חשבון המולד שנמשך משנת תהו, מששת ימי בראשית, נמשך כ"ט י"ב תשצ"ג, חודש אחר חודש.

אז כל שנה מחשבים מחדש. אחרי שידועים מתי המולד של השנה, מוסיפים את הדחיות כדי לדעת מתי יהיה ראש השנה של השנה. אז לעולם לא יכול להיות לפי אף אחד מהכללים שראש השנה בשנה הבאה יהיה שלושה ימים מאוחר יותר.

החילוק בין מולד אמיתי למולד אמצעי – רק בין חודשים, לא שנים

דובר 1: עכשיו, שנית, מה שהמולד האמיתי שונה מהמולד האמצעי, הוא דבר רק במהלך השנה, לא אחרי שנה שלמה זה בוודאי חוזר נכון. למה? כי החילוק של המולד האמיתי והמולד האמצעי הוא חילוק בין חודשים, לא חילוק בין שנים. במילים אחרות, החשבון על השנה הוא ממוצע של שנה אחת. כך אני מבין מה המפרשים אמרו לך.

כלומר, אתה לוקח ביחד את שנים עשר החודשים של שנה, יוצא בדיוק. שנת הלבנה שלמדנו, שלוש מאות חמישים וארבע עם עשר, מה שהמספר הוא, אני כבר לא זוכר, הוא בדיוק. החשבון של השנה הוא בדיוק. ורק החשבון של החודש אינו בדיוק. למה? כי הלבנה לא נוסעת כל חודש בדיוק אותו הדבר. ובניסן זה קצת ארוך, קצר יותר, וכן הלאה. אני לא יודע עם הלבנה עצמה האקסטרה אני לא יודע מה יש לעשות, כי עכשיו לא לומדים את זה עכשיו.

אני אומר לך שהחילוק הוא רק בין חודשים. אז הבעיה היא רק שראש השנה, שהוא כבר באמצע השנים, אז לא נוסעת הלבנה בדיוק על החשבון, אז יכול לצאת שהלבנה יראו הרבה אחרי ראש חודש, ממילא דוחים את ראש חודש. אבל זה לא שכל החשבון יהרס, אלא החודש יהרס. מסכים?

דובר 2: אה, מעניין.

דובר 1: על כל פנים, הרמב"ם רק מוכיח כאן מה? שהדחיות אינן מהמולד האמיתי, כי אתה רואה שלא רואים את הלבנה אפילו ארבעה ימים אחרי כן, וזה לא יכול להיות אם הקיבוץ לא היה. אלא מאי, לא, הקיבוץ היה בחמישי, דווקא הגיוני שיעשו ראש השנה ביום הקיבוץ.

אבל ראש השנה היה צריך להיות עם הראייה? בסדר, אנחנו הולכים עם החשבון.

מה מתכוונים כשקוראים את המולד בבית הכנסת

דובר 1: וכאן בא הראב"ד. עכשיו אומר הראב"ד כך, על כל ההלכה, ההלכה הקודמת, על הלכה זו, אומר הראב"ד כך – אני לא לוקח עמדה בלשונות החרפות, אני רק אומר כן, חס ושלום, מי אני, עפר אני – אומר הראב"ד כך: "אמר אברהם, מפני שהמחבר הזה מתגדר מאד ומתפאר בחכמה הזאת, והוא בעיניו שהגיע לתכלית." בעיניו הוא רואה שהגיע לשיא החכמה.

"ואני איני מאנשי חכמת התכונה, כי גם רבתי לא הגיעו אליה." הוא אומר כזה "אנחנו ואבותינו חטאנו", הוא מסיר את האשמה. אומר הוא, אני לא מבין גדול בחשבונות, לא יכול אני להיכנס לחשבונות המדויקים שלו.

לדבר על זה. אבל הדברים האחרים יש להם גם טעם, אבל כל אחד מסתכל, רואה שיש איזה חשבון מדויק, מבין שיש איזו סיבה למה כך. כך אני חושב.

דיון: האם הגמרא מדברת על זה

דובר 2: אני חושב שכשהגמרא אומרת את הסיבות למה לא אד"ו, הגמרא מתכוונת כבר אחרי החשבון של הרמב"ם? למה עשו את כל הדברים האלה לא להיפך? אתה קופץ, אתה קופץ. אנחנו צריכים לעשות חצי יום כך וחצי יום כך.

דובר 1: רבינו, תלך לפי הסדר.

דובר 2: סדר טוב.

דובר 1: זה שהרמב"ם לא ענה, זה לא נענה. אבל הוא סומך על שמי שרוצה יכול להסתכל בגמרא, אבל לגמרא יש כן סיבות.

דובר 2: לא כתוב בגמרא לא מתווכח עם הגמרא.

דובר 1: רגע, לא כתוב בגמרא שום סיבות לזה.

דובר 2: אני צריך רק לומר מאוד ברור. מותר, אבל תלך לפי סדר. הגמרא אומרת כן, הגמרא אומרת שיש משום...

דובר 1: כתוב, לא מדברים על זה. בוא נלך לפי סדר. זה בכלל לא נכון שהגמרא מדברת על זה, אפילו הראב"ד לא טוען שהגמרא מדברת על זה, אבל אתה קופץ, אנחנו לומדים עם אנשים, אף אחד לא יודע על מה אתה מדבר. אתה צריך לספר מה הראב"ד אמר. אבל תסיים, בוא נסיים את הרמב"ם, כי הוא אומר עוד הלכה, ואחר כך נראה מה הראב"ד אומר על זה.

שיטת הרמב"ם שכל הדחיות נובעות מאותו עיקרון

תרגום לעברית

הרמב"ם, ועיקר שאר ארבע דחיות אלו, ומה עם כל שאר ארבע הדחיות? האם זה הנחצות או האחרות? משנה פשוטה כבר הפוכה. אומר הרמב"ם, הוא זה העיקר שאמרנו שחשבון הזה מהלך האמצעי, שהחשבון הוא מהלך האמצעי, ובגלל זה צריך לתקן אותו עם כל הדרכים. כך טוען הרמב"ם.

כלומר, נראה שהרמב"ם סובר כן, הוא אמר ולא מסביר איך, מה איכפת לי שיהיה מולד זקן וכו'. אבל לכאורה, הרמב"ם בא לענות על שאלה אחרת. כלומר, הוא בא לענות אולי כמו שאמרת קודם, אולי להיפך.

ראיית הרמב"ם שהדחיות מקרבות למולד האמיתי

דובר 1: הוא רוצה לומר, איך אתה יכול לשנות אם המולד הוא היום? מה זאת אומרת אתה דוחה? אומר הרמב"ם, לא, המולד אינו היום. להיפך, כל התיקונים הללו הם כדי לעשות את המולד קרוב יותר לראש חודש. אני לא יודע אם היה זה מיתוי היינו יכולים להסתובב, אבל מאחר שזה אמצעי, מוזמן, כן, טוב מאוד. גם מותר וגם מוזמן. נכון.

וראיה לדבר, ראייה שזו הסיבה לדחיות היא כדי להגיע קרוב יותר למהלך האמיתי, שהרי המולד יהיה בליל שלישי. כי המולד שאנו מחשבים, הממוצע, יוצא הרבה פעמים בליל שלישי, ויתחה לחמישי. אמרתי בקושי עם החשבון, ולפעמים רבות ליה ירך בליל חמישי.

הרבה פעמים, כשעושים ראש חודש, נאמר ראש חודש תשרי, הרבה פעמים יוצא ליל שלישי, כל עוד זה עדיין שעה רביעית ביום, כן, אבל את השעה הרביעית ביום דוחים ביומיים. ואז, אותה שנה, זה כבר רביעי. ותראה באותה שנה כשרואים את הלבנה, תראה, ברוב, אפילו רביעי בלילה עדיין לא רואים אותה. תראה בליל חמישי, ולא עוד, לא תראה. אתה רואה שמה שחשבת שצריך להיות בליל שלישי הוא עוד שלושה ימים לפני הלבנה האמיתי.

אז אתה רואה שהמולד שלנו אינו אינדיקציה סופית על הלבנה, ולא עוד ולא בליל הששי, לפעמים לא יראו בליל הששי. יוצא שלושה ימים אחרי מה שחשבת שהמולד הוא. זה לא יכול להיות, יום יומיים אחרי המולד צריך בוודאי לראות כבר את הלבנה. בכלל, ועל זה אתה רואה ששלא נתקבצו השמש והירח קיבוץ אמתי, אלא בחמישי, הם התכנסו באמת רק בחמישי.

דובר 2: לא, לא, לא, בסדר. הייתי בכלל, הייתי בכלל, הרבי לא ילמד אותי, שתחית הדית משום יום ערבה שום יום ערבה, שהרבות היפות לא יקרו בשבת, כדי שנוכל לעשות את הסדר, שנוכל לעשות הושענות והכל.

דובר 1: לא, שלא תדחה שבת. ומשום יום הכיפורים שלא יבוא לא בערב שבת ולא במוצאי שבת, שיום כיפור לא יצא ערב שבת או מוצאי שבת, היה מאוד קשה. מה היה קשה? לא היינו יכולים לעשות כנופיא ירקות, מה שלא יהיה, לא היינו יכולים להתכונן כראוי ערב שבת. אם יום כיפור הוא ערב שבת אי אפשר להתכונן כראוי, אי אפשר לבשל לשבת. אם יום כיפור הוא מוצאי שבת, גם לא, אי אפשר להכין, להתכונן בזמן.

בקיפור, הדחיות ב' ד' ו' הן משום א' ד' ו'. מהן הדחיות ב' ד' ו'? אני לא יודע. גם אני לא יודע. אני מבין שהוא מתכוון לפסח, אבל אני לא יודע מה הוא רוצה מזה. כי יוצא כך שגם לא בד"ו פסח.

דובר 2: אה, שגם פסח יוצא לפי הסדר. לא בד"ו, לא לפי הסדר. כלומר, במקום א', כי פסח ממילא לא יוצא ראשון.

דובר 1: לא, ראשון יכול להיות כן.

דובר 2: אה, במקום א' זה ב'. בסדר.

דובר 1: אני לא יודע מה הוא רוצה אבל מזה. זה מה שהוא שואל על הרמב"ם. נכון.

הצעה לענות על שתי השאלות

דובר 1: אבל אני מבין ש... הייתי אומר כך, שהרמב"ם... אמור לי אם זה נכון. הרמב"ם אומר שלא צריך תמיד לדחות, מספיק שחצי מכל הפעמים, או נאמר קצת יותר מחצי. נאמר שיוצא 70%.

ביקורת הראב"ד "לא יגעת לתחילתו" – ניתוח עמוק יותר

והסיבה למה אד"ו, על זה עומד כבר בגמרא סיבות טובות בגלל יום כיפור ובגלל יום הערבה. למה לקחו את שלושת הימים האקראיים האלה במקום שלושת הימים האקראיים האחרים זה מהסיבה.

אני מבין שהראב"ד הוא בעצם, הוא אומר **לא יגעת לתחילתו**, מה שהוא מתכוון כאן לתפוס, הוא מתכוון לומר שהוא לא סומך כל כך חזק על הרמב"ם שאומר שהמולד אינו המולד. הוא לא יודע שום מעשיות מולד אמיתי, הוא מעולם לא שמע על זה. אתה רואה שהגמרא שהולכים רק אד"ו, אלא מאי הטעם הוא בכלל משהו אחר, אין לו שום קשר לדבר, כל הדבר.

ואפשר ליישב שניהם לומר שצריך חצי מהזמן, כמו שהרבי אומר. איזה חצי אי אפשר למצוא סתם סיבות, כמו שהרבי אומר? הרבי אומר, הרבי אומר, אין לנו מחלוקת עם זה שצריך למצוא סיבות למה בדיוק שלושה אלה. אני מסכים. אבל מצד שני, ומצד שני, אני צריך רק לומר דבר אחד.

החילוק בין הקשר של הגמרא למערכת הלוח של הרמב"ם

מה שהרב אומר כבלנו, כל העולם כל המפרשים אומרים שבגמרא עומד שהיו מעבירים את אלול משום ירקום, משום מסית, ירקום פירושו ראש השנה, יום כפרו, שלא יוכלו להיות ירקות, או בגלל גיין מת, שיהיה שלושה ימים שלמים, יומיים יהיה, כן? או כמו שהגמרא רואה לגבי יום הערבה אולי גם. כלומר, עומד בגמרא שאחד אמר לקובעי הלוח שיעשו בטוח שיום הערבה לא יצא בשבת.

החידוש העיקרי: הגמרא מדברת על ענין אחר לגמרי

אבל צריך לדעת שהגמרא לא מדברת על מה שאנחנו מדברים. כלומר, יכולה להיות סברה יפה לומר שאותה סברה היא לכלל. אבל מה שהגמרא מדברת הוא כשהיו מקיימים על פי הראייה, ורואים עם הנקודה שלמדנו בפרקים הקודמים, שלפעמים גם כשמקדשים על פי הראייה יכולים לאבד את החודש בגלל סיבות מסוימות. אפשר להסתובב אם זה נופל, וזו הסיבה להסתובב ולאבד את החודש. כן, דוחים, שומעים אותו אידל רק מאוחר יותר, מה שהתירוץ הוא, ובגלל הסיבות.

אבל לא עומד בגמרא לגבי הלוח. מה שאנחנו מדברים הם כללים, שזה לא מה שמדבר עוד בגמרא. הרמב"ם אינו סתירה לגמרא, אני מבין שגם

"אך לא נכנסתי בדבריו לעיין בדבר", לא נכנסתי לבדוק את החשבונות שלו האם נכונים. אפילו לא יאמר לו, אני בטוח שהחשבונות שלו טובים. הוא אומר, אני לא יודע, אני לא יכול לבדוק אותו.

בקיפור, הוא מניח כך כמו תמיד יש לי השגות, כאן אולי גם הייתי יכול להשיג, אבל לא עשיתי זאת. אם לראב"ד יש על כל הלכה כמעט השגה, יכול להיות הלכה שלמה שאין אף אחת? יש תשעה עשר פרקים בקידוש החודש? אין שלמים, בתוך תשעה עשר פרקים שלמים שלראב"ד אין מה לומר? זה לא יכול להיות. אלא מאי? הוא לא יכול. הוא לא למד את הסוגיה.

איך יהיו לראב"ד השגותיו? למדתי את הגמרא, וזה לא מסתדר. יש לי סברה אחרת. הוא לא ידע את הגמרא של הנושא. אז איך יאמר השגות?

השגת הראב"ד – השאלה הראשונה

דובר 1: **"אך כשפגעת בדבר הזה שכתב נפלא בעיני הפלא ופלא,"** מילא נעשה פלא גדול. ברוך השם, מצאתי שאלה לשאל על הרמב"ם, שהוא שואל, לפי החשבון שהרמב"ם אומר שאנו צריכים לדחות, אנו צריכים לעשות כמה פעמים שראש השנה יהיה מאוחר יותר, כי אנו רואים שהמולד האמיתי הוא קצת מאוחר יותר, כמו שהרמב"ם אמר כאן בסוף, אומר הוא, אם כך, למה לא לעשות זאת גם כשראש חודש תשרי צריך להיות ב' ג' ה' ז' למה ד' א' ד' ו'?

לפיו לעולם לא היינו צריכים לקבוע ביום המולד, תמיד היינו צריכים לדחות ללכת ביום. **ומה חטא אדם הראשון, ומה חטא אד"ו שלא יהיה בו המולד לעולם?** רואה, אני מבין שהוא הולך עם הראב"ד שאד"ו הוא אדם מסוים. **ומה חטא אד"ו שלא יהיה המולד בו לעולם באמיתי, לעולם ידחה? ומה זכה בגה"ז שיהיה בו ולא ידחה?** אתה תופס שהראב"ד, במחילת כבוד הראב"ד, שאלותיו...

השגת הראב"ד – השאלה השנייה

דובר 2: לא, אני מבין שעיקר שאלתו היא מאוחר יותר. עיקר שאלתו היא לכאורה... שתיקה.

דובר 1: הוא שואל שאלה, הוא הולך כך, הרמב"ם בא כאן כמו אותו... אני מבין שהרמב"ם הבין היטב את הנקודה. כלומר, הרמב"ם רוצה ללמד אותנו כאן שהחשבון שאתה אומר בראש חודש, המולד יהיה... אתה עושה הכל עם המולד, סובר הרמב"ם בבת אחת ממון'ל באוזן. זה רק המולד כאן ממוצע. סוג של ממוצע, זה לא המולד האמיתי. הלבנה בכלל לא צריכה לעקוב אחרי המולד שלך שאתה קורא.

כן, למה קוראים את המולד בבית הכנסת? כי ראש החודש הולך לפי זה. זה לא שקוראים את המולד, לא כדי שנוכל לחפש את הלבנה, זה כדי שנדע מתי ראש החודש. למה קוראים אותו כל חודש אני לא יודע, כי אפשר לקרוא, רבותי, זכרו היה החודש שעבר המולד, ותעשו בעצמכם את החשבון. זה לא משא שלכם כאן.

דובר 2: לא, זה רק נוגע לראש השנה, כי כל שאר החודשים לא באים כשהמולד היה. נעשה כבר אוטומטית אחרי ראש השנה, אמת.

דובר 1: והדבר המעניין הוא, ראש השנה הוא הפעם היחידה שלא קוראים מולד, לא עושים ברכת ראש חודש. אז, בקיפור, אי אפשר לעשות עלייה, כי לא קוראים אותו.

אז, שואל הראב"ד, הרמב"ם אומר שהמולד אינו אמת, זה בא מאוחר יותר. זה כל שנה צריך לדחות אותו. זה כאילו מה שהוא שואל. הרמב"ם יוצא איכשהו שרק אם זה בדיוק, אם זה באלף דעת ווא, אז הוא זוכה, אז אצלו נעשה המהלך הממוצע קרוב יותר למהלך האמיתי. כן, והוא שואל כאילו, האם יש כלל שאלף דעת ווא לעולם לא, המולד האמיתי לא מסתדר לעולם? מה יש לו לעשות?

והשאלה השנייה הוא שואל, ואני מבין שאנחנו יכולים לענות על שתי השאלות. אומר הוא, **ואני קבלנו** עומד בגמרא שתחית הדית אינה מסיבה אחרת.

הרמב"ם מודה.

איך הרמב"ם משתמש בסברות הגמרא

זה מאוד יפה, יכול להיות שהרמב"ם כמו... אנחנו צריכים ממילא לעשות שיסתדר, ננצל כמה שאפשר מאותם דברים מהגמרא. רוצים לגשר את הגמרא. בזמני הגמרא לא הייתה הבעיה, כי הגמרא לא עשתה מולד בכלל.

כן, אבל פעם אחת ראינו שהימים לא יכולים לצאת ראש השנה, זה מאוד נחמד. אפשר עדיין לומר את הדבר שלך, אבל... הם מבינים רק שהגמרא לא מדברת על מה שהרמב"ם מדבר. אין סתירה של הרמב"ם לגמרא.

דיון: טענת הראב"ד וכבלנו של הרמב"ם

דובר 1: מה היא סתירה, הרמב"ם אומר כבלנו, הרבי שלך הסביר לו. דווקא כמו שאתה אומר, שאנחנו ממשיכים את סברות הגמרא, אבל זה לא... ראיתי אחרים כותבים עוד כאילו הראב"ד אומר שעומד בגמרא.

דובר 2: הראב"ד לא אומר שעומד בגמרא, עומד בגמרא, עומד בגמרא, אבל הגמרא לא מדברת על זה. שניהם עשו משהו דומה לגמרא, הרבנים של

הראב"ד והרמב"ם. שניהם לקחו את המילים, המילים המילוליות של הגמרא ושינו אותן, אבל שמרו על אותו כלל שהדבר לא יקרה בראש השנה.

הרמב"ם אבל בכלל לא הולך עם הגמרא.

דובר 1: לא, אמת, כי הרמב"ם לא אומר שדוחים בפועל את ראש השנה, אלא שמכוונים את הלוח כך.

דובר 2: אבל כן.

דובר 1: לא. זה לא... במילים אחרות לא מעברים את אלול.

דובר 2: לא. אומר הוא, הגמרא מדברת שלפעמים אלול שלוש ימים בגלל זה. אבל... הרמב"ם לא מדבר על לעבר את אלול, הוא מדבר מראש שהלוח יאמר איזה יום הוא ראש השנה.

אין לי מזל לעבר היום את אלול, כי הליטאים היו בוודאי כל שנה מעברים את אלול. זה יכול לתפוס עוד כמה ימים של אלול, לא?

דובר 1: נכון. זו הנקודה.

דובר 2: בסדר.

דובר 1: בסדר. עד כאן פרק ז'.